

aquelles comunitats autònomes amb poc potencial econòmic, que s'han vist beneficiades per les inversions de l'estat fetes sota el principi de la *solidarietat interterritorial*. Però que ha resultat un veritable llast per als territoris que tenien un model econòmic més basat en el teixit productiu, com és el cas de Catalunya, el País Valencià i les Illes.

Es trenca l'equació del regionalisme. Així, doncs, sempre s'ha plantejat la relació simbiòtica que s'havia establert entre els anomenats territoris *rics* amb l'estat espanyol. Tradicionalment, les burgesies catalanes i valencianes trobaven en l'estat un mercat

estable. La fórmula era la de sobirania per proteccionisme de mercat. Tot plegat, en un context en què aquests territoris es convertien en el motor econòmic d'un estat poc modern i endarrerit. Però amb la implantació del model autonòmic, i la tenacitat de les polítiques de l'estat espanyol, s'han modificat els elements de l'equació.

Gràcies a un model de finançament basat en un dèficit fiscal endèmic (en queden fora els territoris al marge del regim comú, País Basc i Navarra), Espanya ha pogut modernitzar-se i bastir unes estructures d'estat potents amb un nou centre econòmic i polític indiscutible com a capital: Madrid.

El poder industrial català s'ha quedat avui amb un tren obsolet per a transportar les seves mercaderies i la incapacitat de dissenyar els propis aeroports. I l'administració autonòmica depèn del tot d'allò que dictin els pressupostos generals de l'estat. Mentrestant, a la concentració del poder polític al centre, impulsada des de l'estat, aquests darrers anys s'hi ha afegit la concentració del poder financer, com és natural.

Avui tot passa per Madrid. I gràcies a l'amabilitat solidària del model de finançament de règim comú.

Enric Rimbau

L'estafa del règim comú

Els Països Catalans arrosseguen un dèficit fiscal històric. L'estat assegura que amb la cessió de trams més elevats dels impostos ja contribueix a reduir el dèficit. Però no explica que el fons de suficiència, en nom de la solidaritat, pot fer que Catalunya i les Illes, contribuents netes, acabin perdent diners amb la jugada.

Sobre el paper, l'estat espanyol gairebé és buit de competències; només conserva el poder absolut sobre defensa, exteriors i la casa reial. L'educació, la sanitat, els serveis socials o la cultura, per exemple, són gestionats pels governs autonòmics. En aquest model, l'estat i les comunitats autònomes de règim comú gocien

al Consell de Política Fiscal i Financera les necessitats econòmiques —sempre sobre càlculs teòrics—, que es nodreixen dels impostos cedits totalment o parcialment. Si amb els impostos no s'arriba a cobrir el total de la despesa, les comunitats reben una transferència del fons de suficiència, i si passa al contrari, si s'han superat les necessitats calculades, el territori ha d'aportar diners extra a aquest fons.

A la pràctica, el sistema de finançament de la LOFCA —que exclou el règim foral del País Basc i Navarra— ha consolidat l'espòli fiscal en territoris, com Catalunya, el País Valencià i les Illes Balears, que són obligats a aportar molt més que no reben de l'estat en forma de serveis o pressupost per a exercir competències. El Principat i les Illes són contribuents nets al fons de suficiència, mentre que el País Valencià n'és receptor net. Per tenir una idea dels resultats que dona aquest sistema de finançament, observem que el 1992 Catalunya va recuperar 728 milions d'euros a través de la cessió d'impostos, i en va perdre 626 en el fons de suficiència. El 2001, el guany en impostos va ser de 3.908 milions d'euros, i va perdre 3.684 milions en el fons, és a dir, ja es va acostar molt al saldo negatiu. Per això els partits nacionalistes catalans reclamen que es compleixi l'Estatut, que estableix que l'estat ha de cedir el 50% de l'IVA i de l'IRPF i el

58% dels impostos especials, però que no es jugui a moure el fons de suficiència, com pretén el PSOE, per compensar l'augment d'ingressos. El PSC, per contra, s'alineja amb el PSOE i defensa que, per solidaritat, Catalunya haurà d'augmentar la contribució al fons. Però aquesta situació podria perjudicar més les finances de la Generalitat.

Impostos que perden pes. Aparentment, el cistell d'impostos de les comunitats autònomes és prou complet. Cada executiu gestiona el 100% de l'impost sobre successions i donacions i el de patrimoni. També rep el 33% de l'IRPF recaptat al territori, el 35% de l'IVA, el 40% dels impostos especials de tabac, alcohol i hidrocarburs, a més d'impostos menors. Però l'impost de societats, el més potent del cistell, és totalment a les mans de l'executiu espanyol. I queda clar que en cap cas no en cedirà un tram ni la totalitat, governi el PSOE o el PP. És l'impost per excel·lència, grava els beneficis de les empreses i, en cas que un territori en tingués la competència, podria dur a terme polítiques d'atracció d'empreses pròpies,

Les recaptacions dels grans impostos comencen a caure perquè baixa el consum en tots els àmbits i s'anuncien rebaixes fiscals de tota mena com a ressaca de les promeses electorals

augmentar la riquesa del seu territori i, en conseqüència, fer créixer el PIB. Una possibilitat que no agrada a Madrid. Pel que fa als impostos cedits, el de patrimoni, que ja ha perdut molt de pes aquests darrers anys a causa de la crisi del sector immobiliari, ha de desaparèixer l'any vinent. Segons el president de l'executiu espanyol, les pèrdues que pugui causar la supressió d'aquest tribut a la caixa de les comunitats seran compensades amb el fons de suficiència. L'IRPF també va a la baixa: la seva recaptació ha crescut més modestament que no pas altres tributs des que es van abaixar les taxes impositives. Si el 2002 representava el 26,7% dels ingressos tributaris de la Generalitat de Catalunya, l'any passat va significar el 21,7%. En el cas de l'impost de

patrimoni, en el mateix període s'ha passat del 2,3% del total d'ingressos a l'1,8%.

L'estat, conscient que aquest sistema escanya alguns territoris, ha tret una nova carta que encara pot reblar més el clau. L'executiu de Zapatero vol quedar-se el 50% de la despesa pública, malgrat tenir molt poques competències, de manera que el pas-tís a repartir entre territoris serà molt menor. L'explicació per a recompensar és una nova trampa: repartirà més tributs entre els territoris. No diu, però, que les recaptacions dels grans impostos comencen a caure perquè baixa el consum en tots els àmbits i s'anuncien rebaixes fiscals de tota mena com a ressaca de les promeses electorals.

Gemma Aguilera

El deute congènit de la sanitat i l'ensenyament

Els problemes de finançament de la sanitat i l'ensenyament són de naixement. El procés de transferència de competències cap a les comunitats autònomes comença just després de les aprovacions dels primers estatuts d'autonomia i de la posada en funcionament de les institucions pròpies d'autogovern a les comunitats que primer hi accediren (les anomenades de via ràpida, regulades per l'article 151 de la Constitució): Catalunya, el País Basc i Galícia, entre més. L'any 1981, sota el govern d'Unió de Centre Democrà-

tic, començà la descentralització dels serveis gestionats per l'INSALUD (Instituto Nacional de Salud) cap el govern català, que fou el primer que rebé competències. Seguiren el mateix camí els governs basc i gallec. Posteriorment, sota el govern socialista de Felipe González (1982-1996) es féu el gruix de les transferències, tant cap a les autonomies esmentades com també cap a les que (per mitjà de lleis específiques) havien millorat els estatuts propis: Andalusia, País Valencià i Canàries. El procés es va completar l'any 2002, quan el govern

del PP presidit per José María Aznar (1996-2004) transferí les competències a la resta d'autonomies: les anomenades de via lenta, que accediren a l'autogovern per mitjà de l'article 143 de la Constitució. És a dir, totes les de règim comú, entre les quals hi ha les illes Balears.

Pel que fa al finançament del sistema sanitari descentralitzat, s'han usat dues vies, en aquests vint anys de transferències. Entre el 1981 i el 2001 la dotació de fons econòmics per a finançar els serveis sanitaris transferits es feia a través d'una